

STILURI DE LUARE A DECIZIILOR LA STUDENȚI. FACTORI CARE INFLUENȚEAZĂ LUAREA DECIZIILOR LA STUDENȚI

DECISION-MAKING STYLES AMONG STUDENTS. FACTORS INFLUENCING DECISION-MAKING IN STUDENTS

PASAT Erica, studentă, specialitatea: MKL
SULÎ Patricia, studentă, specialitatea: MKL

Academia de Studii Economice din Moldova,
Republica Moldova, Chișinău, str. Banulescu-Bodoni 61, www.ase.md
e-mail autori: erica.pasat.cxa@ase.md
suli.patricia.njgi@ase.md

Abstract: *This research studies how we think and what surrounds us in making decisions at university, finding ourselves in the digital era and with a variety of information for students. This topic is important because students have great difficulties in making academic and personal decisions, even if they are afraid of professional independence. The aim of this study was to find out which type of decision-making is the most common and to see how personal experience, quantity of data, and pressure from others influence decision-making. The method of analysis applied here consists of reviewing books and articles on decision-making theories. This approach offers a clear picture of how students make decisions today. We also used a quantitative approach using the questionnaire method and a sample of students from ASEM. The results show that the rational style dominates (64.5%), involving a logical analysis and independence in decision-making. Students are generally analytical, but many of them procrastinate when time is tight. Students rely on digital information as a reliable basis for decisions.*

Keywords: making decisions, students, rational style, analytical, digital information.

JEL CLASSIFICATION: I23, D91, D81, M12.

INTRODUCERE

Luarea deciziilor la studenți este o temă actuală, deoarece anume această perioadă a vieții este marcată de alegeri cu impact academic, profesional și personal, iar solicitările pieței muncii și contextul social sporesc incertitudinea și dificultatea deciziilor. În această perioadă, tinerii sunt influențați simultan de mai mulți factori, cum ar fi: factori cognitivi, emoționali, sociali și contextuale. Aceasta poate face procesul decizional mai complex. Cercetarea stilurilor decizionale și a factorilor care influențează decizia permite o mai bună înțelegere a comportamentului studenților și poate contribui la formularea unor recomandări utile pentru dezvoltarea autonomiei, responsabilității și raționalității în alegere. Scopul acestei cercetări presupune identificarea stilurilor preponderente de luare a deciziilor la studenți și a principalilor factori care influențează procesul lor decizional. Obiectivele cercetării:

1. Analiza conceptului de stil de luare a deciziilor la studenți;
2. Identificarea și analiza principalelor stiluri decizionale descrise în literatura de specialitate;
3. Evidențierea factorilor care influențează deciziile studenților;
4. Analiza rezultatelor chestionarului;
5. Formularea unor concluzii și recomandări cu privire la dezvoltarea competențelor decizionale la studenți.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Literatura de specialitate susține ideea că stilul de luare a deciziilor este o reacție individuală destul de stabilă în situațiile de luare a deciziilor. Scott și Bruce (Scott și Bruce, 1995) descriu cinci stiluri de luare a deciziilor: rațional; intuitiv; dependent; evitant; spontan. Cercetările

asupra studenților indică faptul că nivelul de dezvoltare psihosocială, emoțiile, stresul, experiența personală și presiunea socială influențează toate deciziile studenților. Abordările sistемice ale procesului de luare a deciziilor, pe de altă parte, subliniază rolul pe care informațiile, alternativele, criteriile și incertitudinea îl joacă în luarea unei decizii finale.

S-au consultat sursele bibliografice și cercetările anterioare pentru a fundamenta conceptul stilurilor de luare a deciziilor. Acestea au contribuit la evidențierea diferitor perspective privind modul în care tinerii își construiesc și își organizează alegerile.

Galotti, Tandler și Wiener au cercetat modul în care studenții iau decizii în primii ani de facultate și au constatat că caracteristicile individuale influențează procesul decizional, dar efectele acestora sunt diferite, în dependență de situație (Galotti, K. M., Jane M. Tandler și Hillary J. D. Wiener, 2014). Această informație este susținută și de datele din cercetarea noastră, în care majoritatea respondenților (58,1%) au afirmat că iau decizii în dependență de situație.

Gati și Levin analizează dificultățile decizionale în alegerea carierei la studenți. Aceștia subliniază că principalul factor de blocaj nu este lipsa capacității de decizie, ci „anxietatea informațională” – dificultatea de a procesa volumul uriaș de date disponibile în mediul digital, ceea ce duce adesea la stilul evitant sau la amânarea deciziei, adică procrastinare (Gati, I. și Levin, N., 2014).

Descrierea metodelor de cercetare utilizate

Cercetarea a utilizat analiza literaturii științifice, metoda chestionarului, analiza datelor și tehnica de sinteză a informațiilor. Pentru partea empirică, a fost dezvoltat și administrat un chestionar online. Chestionarul a constatat în întrebări legate de frecvența luării deciziilor autonome, rolul intuiției, cantitatea de informații analizate, efectul emoțiilor, riscul și presiunea socială, și determinarea stilului predominant de luare a deciziilor. Datele agregate colectate au fost analizate folosind metoda frecvenței și ponderarea procentuală pentru a demonstra tendințele. Eșantionul pentru cercetare implică studenți din primul an (83,9%) și studenți din al doilea an (16,1%).

Ce este procesul de luare a deciziilor?

Luarea deciziilor este un proces multidimensional, influențat atât de structura cognitivă a individului, cât și de contextul educațional. În acest sens, Pânișoară I. definește luarea deciziei în mediul universitar ca fiind “*o abilitate transversală care corelează direct cu nivelul de autocunoaștere al studentului*”, argumentând că succesul decizional depinde de echilibrul dintre rațiune și autocontrolul emoțional (Pânișoară, 2015). Mai mult, Lauriola și Levin demonstrează că procesul decizional este strâns legat de trăsăturile de personalitate, observând că studenții cu o deschidere mare către experiențe noi tind să adopte un stil decizional exploratoriu, în timp ce cei cu un nivel ridicat de anxietate tind spre stilul evitant sau dependent (Lauriola și Levin, 2001). De asemenea, Cosmovici A. subliniază importanța „anticipării consecințelor” în actul decizional, considerând că studenții care își proiectează obiectivele pe termen lung reușesc să transforme procesul de alegere dintr-o reacție impulsivă într-un act de voință conștient și bine fundamentat (Cosmovici, 1996).

Pentru a atinge obiectivele stabilite, cercetarea a folosit o metodă mixtă, îmbinând analiza teoretică cu abordarea cantitativă. Studiul s-a desfășurat în patru etape, pe care le vom detalia mai jos.

1. Prima etapă constă în analiza literaturii de specialitate. Au fost consultate sursele bibliografice și cercetările anterioare pentru a susține conceptele legate de stilul de luare a deciziilor.

2. În a doua etapă, a fost aplicată metoda sondajului, având la bază un chestionar digital format din 12 întrebări. Chestionarul a fost creat pentru a identifica preferințele și condițiile care influențează luarea deciziilor, precum și comportamentul studenților în situații de presiune, așa cum este indicat în Figura 1.

3. A treia etapă, cea de eșantionare, a implicat studenți de anul întâi (83,9%) și de anul doi (16,1%) de la Academia de Studii Economice din Moldova.

4. Etapa finală a constatat în analiza și interpretarea datelor obținute. Acestea au fost procesate statistic și exprimate sub formă de rapoarte procentuale ce evidențiază tendințele observate.

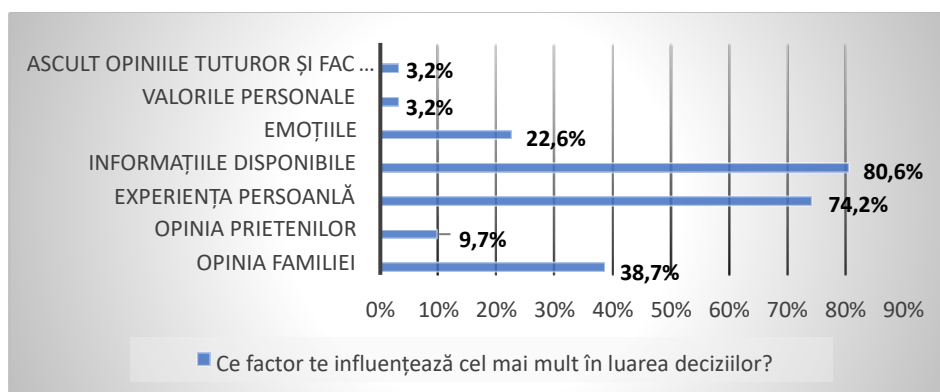


Figura 1. Factorii care influențează procesul decizional la studenți

Sursă: Elaborat de autor în baza rezultatelor chestionarului.

Constatările cercetării

Descoperirile cercetării arată un profil bine definit al modului în care studenții iau decizii. În general, 64,5% dintre studenți adoptă un stil rațional în care logica și raționamentul predomină, în timp ce 22,6% se bazează mai întâi pe intuiție.

Când vine vorba de luarea deciziilor, nivelul de alegere este ridicat, cu 41,9% dintre studenți care excelează în analizarea informațiilor înainte de a lua o decizie. Cele mai importante influențe sunt informațiile disponibile (80,6%) și experiența personală (74,2%).

Când se confruntă cu presiunea de a lua decizii instantanee, studenții se îndreaptă către experiență (35,5%) sau intuiție (29%), demonstrând o capacitate de adaptare rapidă. În ceea ce privește procrastinarea și regretul, 61,3% dintre studenți „uneori” întârzie să ia o decizie majoră, iar 45,2% „rareori” simt regret după o decizie, ceea ce denotă un nivel ridicat de încredere în rezultatele obținute.

Acest studiu aduce o contribuție semnificativă la discuția despre modul în care stilurile de luare a deciziilor ale studenților se integrează în economia digitală. Într-o perioadă în care transformarea digitală este tot mai prezentă, deciziile pe care le iau studenții nu sunt doar o simplă trăsătură individuală, ci devin o abilitate strategică esențială în contextul acestei epoci.

Un raport recent al Forumului Economic Mondial subliniază deja că „gândirea critică” și „analiza datelor” sunt printre cele mai căutate competențe de către angajatori pentru următorii cinci ani (Forumul Economic Mondial, 2023). Într-o piață a muncii din ce în ce mai digitalizată, este crucial ca studenții să ia decizii pe baza dovezilor, și nu invers. Rezultatele studiului nostru arată că 64,5% dintre studenții universitari adoptă o mentalitate rațional-analitică, ceea ce este extrem de relevant în acest context. Această tendință de a analiza rațional și de a utiliza datele disponibile, un aspect preferat de 80,6% dintre studenți, le oferă tinerilor oportunitatea de a se pregăti pentru profesii de viitor, precum Analist de Date, Specialist în Transformare Digitală sau Planificator Strategic.

Cercetările subliniază că procesul decizional poate fi îmbunătățit printr-un aport educațional și acces la resurse structurate. Bazându-ne pe analiza datelor, putem identifica următoarele direcții de acțiune:

Cultivarea gândirii critice și a competențelor digitale.

Întrucât 80,6% dintre studenți depind adesea de informațiile disponibile, este esențial ca universitățile să ofere cursuri de alfabetizare informațională. Acest demers îi ajută pe studenți să selecteze datele relevante, evitând „anxietatea informațională” descrisă de Gati și Levin (Gati și Levin, 2014).

Organizarea de workshop-uri pentru gestionarea stresului și a timpului.

Deoarece 61,3% dintre studenți amână uneori deciziile importante, programele eficiente de time management pot reduce procrastinarea în luarea deciziilor.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Conform studiilor analizate și chestionarului realizat, constatăm că în rândul studenților, stilul rațional de luare a deciziilor este predominant, ceea ce subliniază o orientare spre analiză și evaluare a informațiilor disponibile înaintea alegerii. Însă, rezultatele arată și rolul important al intuiției, emoțiilor și experienței personale, ceea ce reflectă caracterul complex al procesului decizional la această categorie de vârstă. Factorii cu cea mai mare influență asupra deciziilor sunt informațiile disponibile și experiența personală, dar nu pot fi excluse nici influențele familiale, emoționale și sociale. Iar faptul că majoritatea dintre respondenți amână uneori luarea deciziilor sugerează nevoia dezvoltării competențelor de gestionare a incertitudinii, a riscului și a presiunii contextuale.

Pe baza rezultatelor obținute, se poate afirma că dezvoltarea capacității de luare a deciziilor în rândul studenților trebuie susținută atât la nivel individual, cât și instituțional. Literatura de specialitate arată că decizia este influențată de factori cognitivi, emoționali, sociali și de incertitudine, iar în mediul universitar aceste dimensiuni trebuie abordate integrat (Pravițchi I., 2015) (Simion D., 2018).

primă recomandare este organizarea unor traininguri dedicate dezvoltării competențelor decizionale, unde studenții ar putea exersa analiza alternativelor, evaluarea consecințelor, gestionarea riscului și asumarea responsabilității pentru propriile alegeri.

Încă o recomandare ar fi pregătirea studenților pentru luarea deciziilor în condiții de incertitudine. Sursele analizate subliniază că incertitudinea este o componentă constantă a procesului decizional, iar studenții trebuie să fie antrenați să facă față situațiilor în care informația este incompletă sau consecințele nu sunt pe deplin previzibile (Gaidric C., 2017, p.45-58).

REFERINȚE

1. Cosmovici, A. (1996). *Psihologie generală*. Editura Polirom.
2. Forumul Economic Mondial. (2023). *The future of jobs report 2023*. World Economic Forum.
<https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2023/>
3. Gaidric, C. (2017). *Abordări sistemice în luarea deciziilor*.
https://www.math.md/files/download/epublications/Gaidric_Abordari_sistemice_12_06.pdf
4. Galotti, K. M., Tandler, J. M., & Wiener, H. J. D. (2014). Real-life decision making in college students. *The American Journal of Psychology*, 127(1), 33–50. <https://www.jstor.org/stable/10.5406/amerjpsyc.127.1.0033>
5. Gati, I., & Levin, N. (2014). *Counseling for career decision-making difficulties*. Oxford University Press.
<https://api.unil.ch/iris/server/api/core/bitstreams/8ef5b95a-d1dd-46c5-a6a5-27bf1964d5a3/content>
6. Lauriola, M., & Levin, I. P. (2001). Personality traits and risky decision-making in a real-world context. *Journal of Behavioral Decision Making*, 14(3), 215–226.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0191886900001306>
7. Pânișoară, I. O. (2015). *Comunicarea eficientă*. Editura Polirom.
8. Pravițchi, G., & Botnaru, A. (2019). Stilurile de luare a deciziei și toleranța la incertitudine la studenți. *Studia Universitatis Moldaviae, Seria Științe ale Educației*.
https://ojs.studiamsu.md/index.php/stiinte_educatiei/article/view/2511
9. Scott, S. G., & Bruce, R. A. (1995). Decision-making style: The development and assessment of a new measure. *Educational and Psychological Measurement*, 55(5), 818–831.
https://www.researchgate.net/publication/247728315_Decision-Making_Style_The_Development_and_Assessment_of_a_New_Measure
10. Simion, D. (2018). Studențimea și luarea deciziilor. *Conferința Tehnico-Științifică a Colaboratorilor, Doctoranzilor și Studenților, UTM*, 192–194. https://repository.utm.md/bitstream/handle/5014/223/Conf_UTM_2017_1_pg192-194.pdf

Coordonator științific: PETREA Felicia, asist. univ.

ASEM, Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni, 61

ORCID: 0009-0006-4511-4222

E-mail: petrea.felicia.57ac@ase.md